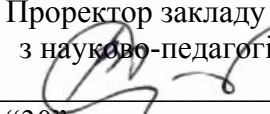

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної роботи

доцент В.М. Ходоровський
“30” серпня 2024 р.

**ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни
«ПРОПЕДЕВТИЧНА ПЕДІАТРІЯ»**

Галузь знань 22 Охорона здоров'я
(код і назва галузі знань)

Спеціальність 222 Медицина
(код і назва спеціальності)

Освітній ступінь магістр
(магістр, бакалавр, молодший бакалавр)

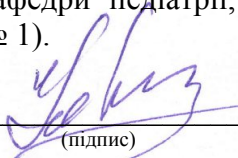
Курс навчання 3

Форма навчання денна
(денна, заочна, дистанційна)

Кафедра педіатрії, неонатології та перинатальної медицини
(назва кафедри)

Схвалено на методичній нараді кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини 29 серпня 2024 року (протокол № 1).

Завідувач кафедри

(підпис)

(Ю.М.Нечитайло)

Схвалено предметною методичною комісією з педіатричних дисциплін, акушерства та гінекології 29 серпня 2024 року (протокол № 6).

Голова предметної методичної
комісії

(підпис)

(О.В.Кравченко)

Чернівці – 2024

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	педіатрії, неонатології та перинатальної медицини
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Нечитайло Юрій Миколайович, завідувач кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини, д.мед.н., професор, nechitailo.yuri@bsmu.edu.ua ; Безрук Володимир Володимирович, професор кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини, д.мед.н., професор, bezruk@bsmu.edu.ua ; Ковтюк Наталя Іванівна, професорка кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини, д.мед.н., професор, kovtiuk.natalia@bsmu.edu.ua ; Буряк Олександр Григорович, доцент кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини, к.мед.н., доцент, burjak.oleksandr@bsmu.edu.ua ; Годованець Олексій Сергійович, доцент кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини, к.мед.н., доцент, godovanec.oleksij@bsmu.edu.ua ; Попелюк Наталя Олександрівна, доцент кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини, к.мед.н., доцент, popeliuk@bsmu.edu.ua ;
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/pediatrici-neonatologiyi-ta-perinatalnoi-meditsini/
Веб-сайт кафедри	https://propped.bsmu.edu.ua/
E-mail	prop_pediatrics@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул. Буковинська, 4
Контактний телефон	+38 (0372) 53-05-27

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Лекції	30
Практичні заняття	70
Самостійна робота	50
Вид заключного контролю	підсумковий модульний контроль

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Пропедевтична педіатрія – галузь педіатрії. Пропедевтика (введення) педіатрії вивчає основні закономірності розвитку та вікові особливості функцій дитячого організму (в т.ч. фізичний та психомоторний розвиток дітей різного віку); дає основні навички клінічного обстеження та інструментального дослідження різних органів та систем у здорових і хворих дітей; навички організації раціонального харчування дітей.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vidnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukciya-shhodo-oczinuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибірових дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyh_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>);
- УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №722/2019 від 30 вересня 2019 року «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» - <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;
- забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат;
- скорочення нерівності;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
Анатомія людини.	Педіатрія
Гістологія.	Неонатологія
Фізіологія.	Педіатрія та дитячі інфекції
Біохімія.	
Медична фізика.	
Патологічна анатомія.	
Патологічна фізіологія.	
Догляд за хворими.	

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

6.1. Мета викладання навчальної дисципліни – формування вихідного рівня знань студентів, необхідного для успішного вивчення подальших дисциплін, є базовою дисципліною для блоку педіатричних клінічних дисциплін, що забезпечують професійно-практичну підготовку фахівців із спеціальності (напряму) 222 «Медицина», галузь знань 22 «Охорона здоров'я».

6.2. Завдання: оволодіти проведенням суб'єктивного та об'єктивного обстеження пацієнта (огляд, пальпацію, перкусію, аускультацию органів та систем дітей різних вікових груп); складати план додаткового обстеження при різних захворюваннях; оцінювати результати досліджень (лабораторних та інструментальних); оцінювати стан здоров'я пацієнта; знати чинні накази МОЗ України; вікові середні значення результатів основних лабораторних і інструментальних методів дослідження; провідні патологічні симптоми і синдроми при найбільш поширених захворюваннях дитячого віку; вікові середні значення показників фізичного та нервово-психічного розвитку дітей різних вікових груп та принципи раціонального вигодовування та харчування здорових дітей різного віку; морально-деонтологічні принципи медичного фахівця та принципи фахової субординації у клініці дитячих хвороб; правила організації режиму і догляду за здоровими і хворими дітьми; перелік необхідних медичних маніпуляцій, вікові анатоμο-фізіологічні особливості дитячого організму; дотримуватися правил техніки безпеки і охорони праці в галузі.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

7.1. інтегральні:

здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

7.2. загальні:

ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

7.3. спеціальні (фахові, предметні):

ФК 1. Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

ФК 3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.

ФК 5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань.

ФК 10. Здатність до виконання медичних маніпуляцій.

ПРН 4. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).

ПРН 5. Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.

ПРН 7. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).

ПРН 17. Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

8.1. Знати:

- ~ вікові середні значення результатів основних лабораторних і інструментальних методів дослідження,
- ~ провідні патологічні симптоми і синдроми при найбільш поширених захворюваннях дитячого віку,
- ~ вікові середні значення показників фізичного та нервово-психічного розвитку дітей різних вікових груп та принципи раціонального вигодовування та харчування здорових дітей різного віку,
- ~ морально-деонтологічні принципи медичного фахівця та принципи фахової субординації у клініці дитячих хвороб,
- ~ правила організації режиму і догляду за здоровими і хворими дітьми; перелік необхідних медичних маніпуляцій,
- ~ вікові анатоμο-фізіологічні особливості дитячого організму,
- ~ методику опитування і фізикального обстеження дитини у клініці дитячих хвороб.

8.2. Уміти:

- ~ аналізувати результати основних лабораторних і інструментальних методів дослідження,
- ~ визначати провідні патологічні симптоми і синдроми при найбільш поширених захворюваннях дитячого віку,

визначати фізичний та нервово-психічний розвиток дітей різних вікових груп та використовувати принципи раціонального вигодовування та харчування здорових дітей різного віку,
 демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у клініці дитячих хвороб,
 демонструвати володіння навичками організації режиму і догляду за здоровими і хворими дітьми, виконувати необхідні медичні маніпуляції,
 інтерпретувати і враховувати в клінічній практиці вікові анатомо-фізіологічні особливості дитячого організму,
 проводити опитування і фізикальне обстеження дитини та аналізувати їх результати у клініці дитячих хвороб.

8.3. Демонструвати:

вміння оцінювати психомоторний та фізичний розвиток дитини;
 вміння складати раціони харчування здорових дітей різного віку;
 інтерпретувати результати клінічного обстеження, лабораторних та інструментальних досліджень у дітей в нормі та при патології
 здатність до ведення медичної документації.

8.4. Володіти навичками:

методики обстеження (огляд, пальпація, перкусія, аускультация) органів та систем дітей різного віку;
 інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних досліджень у дітей в нормі та при патології;
 складання раціону харчування здорових дітей різного віку;
 самостійно виділяти провідний клінічний симптом або синдром шляхом прийняття обґрунтованого рішення, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані фізикального обстеження дитини, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ЄКТС) – (зміст дисципліни структуровано на 2 модулі та 17 змістових модулів).

ЗМІСТ ПРОГРАМИ МОДУЛЮ 1 „РОЗВИТОК ДИТИНИ ТА ДИТЯЧА НУТРИЦІОЛОГІЯ”

Змістовий модуль 1. Педіатрія як наука про здорову і хвору дитину.

Конкретні цілі:

- Знати місце пропедевтики педіатрії в системі загальної медицини.
- Знати принципи організації лікувально-профілактичної допомоги дітям.
- Знати правила санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режимів у дитячих лікувально-профілактичних закладах.
- Тракувати критерії здоров'я дитини.
- Аналізувати основні статистичні показники діяльності лікувально-профілактичних закладів.
- Інтерпретувати історичні етапи розвитку педіатрії в Україні.
- Аналізувати особливості різних періодів дитячого віку.

Тема 1. Предмет і місце педіатрії, основні етапи розвитку. Організація лікувально-профілактичної допомоги дітям в Україні.

Педіатрія як наука про здорову і хвору дитину, її місце в системі загальної медицини. Значення педіатрії для підготовки лікаря. Завдання курсу з пропедевтичної педіатрії. Основні історичні етапи розвитку педіатрії в Україні.

Принципи організації і методи лікувально-профілактичної допомоги дітям в Україні. Структура дитячих лікувально-профілактичних закладів, особливості організації їх роботи. Організація санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режимів. Госпіталізація хворих до дитячої лікарні і

специфіка роботи дитячих відділень. Диспансерне спостереження і реабілітація дітей в умовах поліклініки. Обсяг і форми роботи лікаря-педіатра, сімейного лікаря. Санітарно-освітня робота в педіатричній практиці. Поняття про здоров'я дітей, критерії його оцінки та групи здоров'я. Основні статистичні показники діяльності дитячих лікувально-профілактичних закладів (смертність немовлят, летальність та ін.). Етика і деонтологія в клінічній педіатрії.

Змістовий модуль 2. Періоди дитячого віку.

Конкретні цілі:

Збирати анамнез захворювання і життя

- Оцінювати особливості перебігу періодів дитячого віку у дітей
- Оцінювати загальний стан дитини
- Зробити висновок про стан новонародженої дитини
- Тракувати виявлені зміни у новонародженої дитини на основі знання анатоми-фізіологічних особливостей.
- Оцінювати особливості перебігу періодів дитячого віку у дітей

Тема 2. Періоди дитячого віку.

Періоди дитячого віку. Їх характеристика. Особливості і методика збирання анамнезу у дітей. Методи клінічного об'єктивного обстеження здорових і хворих дітей. Загальний огляд здорових і хворих дітей. Критерії оцінки загального стану хворих дітей. Специфіка обстеження важко хворих дітей з обмеженим прогнозом життя. Особливості використання морально-деонтологічних принципів в контексті невиліковного захворювання.

Тема 3. Особливості періоду новонародженості. Новонароджена дитина. Фізіологічні і перехідні стани в періоді новонародженості. Поняття про зрілість новонародженого. Ознаки недоношеності. Первинний туалет і патронаж новонародженого. Догляд за новонародженим. Особливості методики обстеження новонародженого. Санітарно-гігієнічний режим відділень новонароджених.

Змістовий модуль 3. Фізичний та психомоторний розвиток дітей.

Конкретні цілі:

- Вимірювати основні параметри тіла дитини (масу, зріст, окружності голови, грудей, стегна, голілки, плеча).
- Виразовувати антропометричні індекси.
- Виразовувати належні показники фізичного розвитку за перцентильними таблицями.
- Оцінювати фізичний розвиток на основі отриманих даних.
- Оцінювати основні критерії та показники психомоторного розвитку дітей різного віку.
- Пояснювати особливості психомоторного розвитку дітей.
- Оцінювати психомоторний розвиток дитини 1-го року життя по місяцям.
- Оцінювати психомоторний розвиток дітей раннього, дошкільного, молодшого та старшого шкільного віку.
- Виявляти в анамнезі чинники, що впливають на зміни в психомоторному розвитку.

Тема 4. Фізичний розвиток дітей та антропометрія. Поняття про фізичний розвиток, його оцінка, значення змін параметрів тіла дитини, як методологія забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці. Антропометрія.

Тема 5. Оцінка фізичного розвитку дітей.

Методи оцінки фізичного розвитку дітей. Семіотика порушень фізичного розвитку дітей. Фізичне виховання.

Тема 6. Психомоторний розвиток дітей.

Поняття про психомоторний розвиток дітей, його особливості в різні періоди дитячого віку. Режим дня для дітей різного віку. Типи вищої нервової діяльності і фазові стани у дітей та їх значення для виховання.

Тема 7. Оцінка психомоторного розвитку дітей. Особливості оцінки нервово-психічного розвитку дітей. Семіотика порушень нервово-психічного розвитку. Елементи психоемоційного виховання дітей раннього віку (розвиток когнітивних функцій, емоцій, естетичне, моральне та ін.).

Змістовий модуль 4. Природне вигодовування немовлят. Основні особливості обміну речовин в дитячому віці.

Конкретні цілі:

1. Знати основні особливості обміну речовин в дитячому віці.
2. Знати особливості витрат енергії у дітей, їх калорійна потреба в залежності від віку дитини.
3. Знати основні особливості термогенезу та терморегуляції у дітей.
4. Оцінювати добовий раціон харчування дитини та провести його корекцію (при потребі).
5. Ознайомитися з хворобами та синдромами порушення обміну речовин у дітей.
6. Збирати анамнез вигодовування дитини грудного віку та оцінювати його.
7. Розрахувати добовий об'єм їжі дитини, залежно від віку.
8. Розрахувати необхідну кількість їжі на одне вигодовування, залежно від віку немовляти.
9. Скласти одноденне меню для дитини грудного віку, що знаходиться на природному вигодовуванні.

Тема 8. Особливості обміну речовин в дитячому віці. Природне вигодовування немовлят.

Основні особливості обміну речовин в дитячому віці. Особливості витрат енергії у дітей, їх калорійна потреба. Термогенез та терморегуляція. Хвороби та синдроми порушення обміну речовин у дітей.

Переваги природного вигодовування немовлят. Значення годування груддю для здоров'я дитини і матері. Природне вигодовування немовлят, як спосіб подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування дитини раннього віку. Кількісний і якісний склад материнського молока. Імунобіологічна роль материнського молока. Труднощі при годуванні груддю. Профілактика гіпогалакції і маститу. Режим і харчування жінки-годувальниці. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях. Методи розрахунку добового об'єму їжі та режиму харчування. Правила і техніка вигодовування материнським молоком.

Тема 9. Природне вигодовування немовлят після введення прикорму.

Прикорм і корекція харчування. Види прикорму, правила та техніка його введення. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах, мінеральних речовинах, рідині.

Змістовий модуль 5. Штучне вигодовування немовлят.

Конкретні цілі:

1. Пояснювати визначення штучного вигодовування немовлят, класифікацію молочних сумішей.
2. Збирати анамнез вигодовування дитини грудного віку та оцінювати його.
3. Розрахувати добовий об'єм їжі дитини, що знаходиться на штучному вигодовуванні залежно від віку.
4. Скласти одноденне меню для дитини грудного віку, що знаходиться на штучному вигодовуванні.
5. Організувати правильне штучне вигодовування, дати оцінку його ефективності.
6. Проводити корекцію харчування дитини, що знаходиться на штучному вигодовуванні.

Тема 10. Штучне вигодовування немовлят. Штучне вигодовування немовлят після введення прикорму.

Визначення поняття штучного вигодовування немовлят. Класифікація та характеристика молочних сумішей для штучного вигодовування немовлят. Техніка штучного вигодовування і критерії оцінки його ефективності. Добова потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при штучному вигодовуванні. Прикорм і корекція харчування при штучному вигодовуванні.

Змістовий модуль 6. Змішане вигодовування немовлят.

Конкретні цілі:

1. Пояснювати визначення змішаного вигодовування немовлят.
2. Збирати анамнез вигодовування дитини грудного віку та оцінювати його, попередити прогресування гіпогалакції у матері.
3. Розрахувати добовий об'єм їжі та необхідну кількість їжі на одне годування дитини, що знаходиться на змішаному вигодовуванні залежно від віку.
4. Скласти одноденне меню для дитини грудного віку, що знаходиться на змішаному вигодовуванні.

5. Організувати правильне змішане вигодовування, інтерпретувати його ефективність.
6. Коректувати харчування дитині, що знаходиться на змішаному вигодовуванні.

Тема 11. Змішане вигодовування немовлят.

Техніка і правила догодовування. Молочні суміші, які застосовуються для догодовування. Схема змішаного вигодовування дітей першого року життя. Прикорм і корекція харчування. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при змішаному вигодовуванні.

Змістовий модуль 7. Харчування дітей старших одного року.

Конкретні цілі:

1. Збирати анамнез харчування дитини старшої одного року.
2. Оцінювати відповідність харчування необхідним потребам для повноцінного фізичного та психомоторного розвитку дитини.
3. Скласти одноденне меню для здорової дитини старшої одного року з врахуванням потреб в харчових інгредієнтах.
4. Коректувати харчування дитині, старшої одного року.
5. Скласти одноденне меню для здорової дитини шкільного віку та підлітка з врахуванням потреб в харчових інгредієнтах.
6. Коректувати харчування дитині шкільного віку та підлітків.
7. Вміти призначати лікувальну дієту (дієтичний стіл) в залежності від наявності патології у обстежених дітей.

Тема 12. Організація та принципи раціонального харчування дітей різних вікових груп старше року. Організація та принципи лікувального харчування у дітей.

Організація та принципи раціонального харчування здорових дітей раннього дитячого та дошкільного віку. Оцінка достатності та збалансованості харчування. Організація та принципи лікувального харчування.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ МОДУЛЬ 2.

„АНАТОМО-ФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ, МЕТОДИКА ОБСТЕЖЕННЯ ТА СЕМІОТИКА ЗАХВОРЮВАНЬ У ДІТЕЙ”

Змістовий модуль 8. Нервова система у дітей.

Конкретні цілі:

1. Знати анатомо-морфологічні особливості нервової системи у дітей різного віку.
2. Вміти вибрати з анамнезу дані, що відображають наявність у дитини ураження центральної та периферійної нервової системи.
3. Вміти досліджувати і оцінювати стан нервової системи у дітей різного віку.
4. Інтерпретувати найбільш інформативні ознаки ураження нервової системи при об’єктивному і лабораторному дослідженні хворого.

Тема 13-14. Анатомо-фізіологічні особливості, методика, семіотика уражень нервової системи у дітей.

Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи у дітей. Порушення ембріогенезу як основа природжених аномалій розвитку нервової системи. Методика клінічного неврологічного обстеження дітей. Семіотика основних захворювань нервової системи у дітей (гідроцефалія, менінгіт, енцефаліт, дитячий церебральний параліч та ін.). Особливості спинномозкової рідини у дітей та семіотика її змін при патології (при гнійних та серозних менінгітах, гідроцефалії та ін.)
Догляд за дітьми з патологією нервової системи.

Змістовий модуль 9. Шкіра, підшкірна основа та кістково-м’язова система у дітей.

Конкретні цілі:

1. Проводити об’єктивне дослідження шкіри, підшкірної основи з урахуванням особливостей методики обстеження у дітей.
2. Збирати анамнез, проводити об’єктивне обстеження кістково-м’язової системи у дітей.
3. Призначати комплекс додаткових методів обстеження для з’ясування стану кістково-м’язової системи у дітей.

4. Інтерпретувати отримані дані дослідження з врахуванням анатомо-фізіологічних особливостей організму дитини.

5. Проводити синдромальну діагностику дітей з патологією шкіри та кісткової системи.

Тема 15. Анатомо-фізіологічні особливості, методика, семіотика шкіри, підшкірної основи у дітей.

Морфологічні і функціональні особливості шкіри та її похідних у дітей. Особливості будови підшкірної клітковини. Загальна семіотика основних її змін. Семіотика захворювань шкіри і уражень підшкірної клітковини.

Тема 16. Анатомо-фізіологічні особливості, методика, семіотика кістково-м'язової системи у дітей.

Анатомо-фізіологічні особливості кісткової і м'язової системи у дітей. Методика дослідження кісткової і м'язової систем. Семіотика уражень і захворювань кістково-м'язової системи.

Тема 17. Додаткові методи дослідження шкіри, підшкірної основи та кістково-м'язової системи у дітей.

Додаткові (інструментальні) методи дослідження шкіри, підшкірної основи та кістково-м'язової системи у дітей.

Змістовий модуль 10. Система дихання у дітей.

Конкретні цілі:

1. Збирати анамнез у хворого з хворобою органів дихання.
2. Проводити об'єктивне обстеження органів дихання з врахуванням вікових особливостей дитини.
3. Інтерпретувати отримані дані дослідження.
4. Аналізувати основні синдроми ураження органів дихання.
5. Призначати комплекс лабораторно-інструментальних методів обстеження при захворюванні органів дихання.

Тема 18. Анатомо-фізіологічні особливості, методика дослідження органів дихання у дітей. Додаткові функціональні та інструментальні методи дослідження дихання у дітей.

Особливості ембріогенезу органів дихання і аномалії їх розвитку. Анатомо-фізіологічні особливості системи дихання у дітей. Методика клінічного обстеження органів дихання у дітей. Додаткові функціональні та інструментальні методи дослідження дихання у дітей.

Тема 19. Перкусія легень у дітей. Аускультация легень у дітей. Семіотика захворювань органів дихання.

Топографічна та порівняльна перкусія легень у дітей. Семіотика порушень. Порівняльна аускультация легень. Везикулярне, пуерильне, жорстке дихання. Семіотика уражень і основних захворювань органів дихання у дітей. Синдроми дихальних розладів і дихальної недостатності, основні клінічні прояви.

Змістовий модуль 11. Серцево-судинна система у дітей.

Конкретні цілі:

1. Збирати анамнез у хворого з хворобою серцево-судинної системи.
2. Проводити об'єктивне обстеження серцево-судинної системи з врахуванням вікових особливостей дитини.
3. Інтерпретувати отримані дані дослідження.
4. Аналізувати основні синдроми ураження серцево-судинної системи у дітей.
5. Призначати комплекс лабораторно-інструментальних методів обстеження при захворюваннях серцево-судинної системи у дітей.

Тема 20. Анатомо-фізіологічні особливості, методика дослідження серцево-судинної системи у дітей. Додаткові функціональні та інструментальні методи дослідження дихання у дітей.

Ембріогенез серцево-судинної системи і вроджені аномалії серця та судин. Особливості кровообігу у внутрішньоутробному періоді. Анатомо-фізіологічні особливості серця і судин у дитячому віці. Методика огляду, пальпації серцево-судинної системи у дітей. Особливості ЕКГ і ФКГ у здорових дітей різного віку. Ехокардіографія.

Тема 21. Перкусія серця у дітей. Аускультация серця у дітей. Семіотика захворювань серцево-судинної системи.

Перкусія абсолютних та відносних меж серця у дітей, семіотика порушень. Семіотика уражень і основних захворювань серцево-судинної системи у дітей. Правила аускультации серця у дітей. Тони серця. Основні клінічні ознаки ураження серцево-судинної системи у дітей (ціаноз, брадикардія, тахікардія та ін.). Семіотика природжених і набутих захворювань серця і судин у дітей.

Змістовий модуль 12. Система травлення у дітей.

Конкретні цілі:

1. Збирати анамнез у хворого з хворобою травної системи.
2. Проводити об'єктивне обстеження органів травлення у дитини.
3. Інтерпретувати отримані дані дослідження.
4. Аналізувати основні синдроми ураження травної системи у дітей.
5. Призначати лабораторно-інструментальні методи дослідження травної системи у дітей.

Тема 22. Анатомо-фізіологічні особливості органів системи травлення, методика дослідження.

Вікові анатомо-фізіологічні особливості системи травлення у дітей. Методика клінічного обстеження органів травлення (огляд, пальпація, перкусія, аускультация).

Тема 23. Семіотика уражень органів травлення у дітей. Абдомінальний синдром.

Основні захворювання органів травлення у дітей (пілороспазм, пілоростеноз, гастрит, виразкова хвороба, холецистит, дискінезія жовчних шляхів та ін.) у дітей. Додаткові методи (ультразвукове дослідження, ендоскопія, термографія). Синдром "гострого живота".

Змістовий модуль 13. Сечова система у дітей.

Конкретні цілі:

1. Проводити суб'єктивне та об'єктивне обстеження хворої дитини і інтерпретувати стан органів сечовиділення.
2. Призначати необхідний комплекс діагностичних заходів у хворого з патологією системи виділення.
3. Інтерпретувати виявлені зміни в результаті обстеження дитини.

Тема 24-25. Анатомо-фізіологічні особливості органів системи виділення, методика дослідження, семіотика уражень, додаткові методи дослідження системи органів виділення у дітей.

Анатомо-фізіологічні особливості органів сечової системи у дитячому віці. Короткі відомості про ембріогенез органів сечової системи як основи природжених аномалій. Методика обстеження і семіотика найбільш поширених захворювань сечової системи у дітей. Семіотика мікроскопічних змін сечового осаду (протейн-, еритроцит-, лейкоцит-, і циліндрурія та ін.). Синдром гострої і хронічної ниркової недостатності. Додаткові методи дослідження системи органів виділення у дітей.

Змістовий модуль 14. Ендокринна система у дітей.

Конкретні цілі: 1. Проводити суб'єктивне та об'єктивне обстеження органів ендокринної системи з урахуванням особливостей методики у дітей.

2. Призначати необхідний комплекс діагностичних заходів у хворого з патологією ендокринної системи для уточнення патологічних змін.
3. Інтерпретувати виявлені зміни в результаті обстеження дитини на основі знання анатомо-фізіологічних особливостей.
4. Формувати комплексний синдромальний діагноз.

Тема 26-27. Анатомо-фізіологічні особливості органів ендокринної системи, методика дослідження, семіотика уражень, додаткові методи дослідження ендокринної системи у дітей.

Анатомо-фізіологічні особливості ендокринної системи у дітей. Семіотика синдромів гіпер- і гіпофункції окремих ендокринних залоз та захворювань ендокринної системи у дітей. Додаткові методи дослідження ендокринної системи у дітей.

Змістовий модуль 15. Імунна система та система крові у дітей.

Конкретні цілі:

1. Збирати анамнез і виявити дані, що вказують на зміни з боку імунної системи та системи крові у дитини.
2. Проводити об'єктивне обстеження імунної системи та системи крові з урахуванням вікових особливостей.
3. Вирізняти клінічні ознаки імунодефіцитних станів, анемії, виявляти провідні синдроми.
4. Інтерпретувати результати лабораторно-інструментальних методів дослідження.

Тема 28. Анатомо-фізіологічні особливості імунної системи, методика дослідження, семіотика уражень.

Імунна система та особливості її функціонування у дітей. Поняття про імунодефіцити, класифікація та семіотика імунодефіцитних станів. Клініко-імунологічна семіотика ВІЛ-інфекції у дітей.

Тема 29. Анатомо-фізіологічні особливості системи крові, методика дослідження, семіотика уражень.

Особливості системи крові у дітей різних вікових груп. Методи клініко-лабораторного обстеження дітей з ураженням системи крові. Клініко-гематологічна семіотика основних синдромів (анемічний, гемолітичний, геморагічний та ін.) та захворювань системи крові у дітей.

Змістовий модуль 16. Обмін речовин у дітей.Конкретні цілі:

1. Пояснювати особливості енергетичного, білкового, вуглеводного, ліпідного, водного, мінерального та кислотно-лужного обмінів у дітей.
2. Проводити суб'єктивне та об'єктивне обстеження у дітей з порушеннями обміну речовин.
3. Розпізнавати клінічні прояви порушень вказаних обмінів речовин, анемії, виявляти провідні синдроми.
4. Інтерпретувати результати лабораторно-інструментальних методів дослідження.

Тема 30. Енергетичний обмін у дітей.

Закономірності вікових змін енергетичного обміну у дітей. Особливості нейроендокринної регуляції обмінних процесів у дітей. Загальні уявлення про хвороби обміну речовин. Тепловий баланс дитячого організму. Особливості термогенезу і терморегуляції у дитячому віці. Семіотика гіпо- та гіпертермій дітей різного віку.

Тема 31. Білковий обмін у дітей.

Особливості білкового обміну і семіотика його порушень у дітей.

Тема 32. Вуглеводний обмін у дітей.

Особливості вуглеводного обміну і семіотика його порушень у дітей.

Тема 33. Ліпідний обмін у дітей.

Особливості ліпідного обміну і семіотика його порушень у дітей.

Тема 34. Водно-електролітний та кислотно-лужний обмін у дітей.

Вікові особливості водного і мінерального обмінів та кислотно-лужного стану організму у дітей. Порушення водно-мінерального обміну та клінічні прояви.

Тема 35. Вітаміни, їх значення для розвитку дитини.

Значення вітамінів для обмінних процесів дитячого організму. Семіотика гіпо- та гіпервітамінозів у дітей.

Змістовий модуль 17. Написання історії хвороби.Конкретні цілі:

1. Проводити суб'єктивне та об'єктивне обстеження дитини.
2. Вирізняти клінічні синдроми.
3. Встановлювати синдромальний діагноз.
4. Інтерпретувати результати лабораторно-інструментальних методів дослідження.

Тема 36. Написання історії хвороби.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми	Лекцій	Практичних	СРС	ІДСР	
Змістовий модуль 1. Педіатрія як наука про здорову і хвору дитину					
Тема 1. Предмет і місце педіатрії, основні етапи розвитку. Організація лікувально-профілактичної допомоги дітям в Україні.	1	2	2	В модулі непередбачена	
Змістовий модуль 2. Періоди дитячого віку.					
Тема 2. Періоди дитячого віку. Загальний огляд здорових і хворих дітей. Критерії оцінки загального стану хворих дітей. Специфіка обстеження важко хворих дітей з обмеженим прогнозом життя. Особливості використання морально-деонтологічних принципів в контексті невиліковного захворювання. Тема 3. Особливості періоду новонародженості.	1	4	2		
Змістовий модуль 3. Фізичний та психомоторний розвиток дітей.					
Тема 4. Фізичний розвиток дітей та антропометрія. Тема 5. Оцінка фізичного розвитку дітей. Тема 6. Психомоторний розвиток дітей. Тема 7. Оцінка психомоторного розвитку дітей.	4	8	2		
Змістовий модуль 4. Природне вигодовування немовлят. Основні особливості обміну речовин в дитячому віці					
Тема 8. Особливості обміну речовин в дитячому віці. Природне вигодовування немовлят. Тема 9. Природне вигодовування немовлят після введення прикорму. Особливості корекції харчування.	4	4	2		
Змістовий модуль 5. Штучне вигодовування немовлят.					
Тема 10. Штучне вигодовування немовлят. Штучне вигодовування немовлят після введення прикорму.	1	2	2		
Змістовий модуль 6. Змішане вигодовування немовлят.					
Тема 11. Змішане вигодовування немовлят.	1	2	2		

Змістовий модуль 7. Вигодовування дітей старших одного року.				
Тема 12. Організація та принципи раціонального харчування дітей різних вікових груп старше року. Організація та принципи лікувального харчування у дітей.	2	2	2	
ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ	-	4	2	
Усього годин – 58 Усього кредитів – 1,9	14	28	16	
Змістовий модуль 8. Нервова система у дітей.				доповідь реферату на практичному занятті; доповідь на клінічних конференціях у відділеннях клінічної бази кафедри; участь у роботі студентського гуртка; проведення студентської наукової роботи та опублікування її результатів; участь у олімпіадах з дисципліни; підготовка електронних матеріалів для поповнення навчальних баз.
Тема 13-14. Анатомо-фізіологічні особливості, методика, семіотика нервової системи у дітей, додаткові методи дослідження.	2	4	3	
Змістовий модуль 9. Шкіра, підшкірна основа та кістково-м'язова система у дітей.				
Тема 15. Анатомо-фізіологічні особливості, методика, семіотика шкіри, підшкірної основи у дітей Тема 16. Анатомо-фізіологічні особливості, методика, семіотика кістково-м'язової системи у дітей. Тема 17. Додаткові методи дослідження шкіри, підшкірної основи та кістково-м'язової системи у дітей.	2	6	3	
Змістовий модуль 10. Система дихання у дітей.				
Тема 18. Анатомо-фізіологічні особливості, методика дослідження органів дихання у дітей. Додаткові функціональні та інструментальні методи дослідження дихання у дітей. Тема 19. Перкусія легень у дітей. Аускультация легень у дітей. Семіотика захворювань органів дихання.	2	4	3	
Змістовий модуль 11. Серцево-судинна система у дітей.				
Тема 20. Анатомо-фізіологічні особливості, методика дослідження серцево-судинної системи у дітей. Додаткові функціональні та інструментальні методи дослідження дихання у дітей. Тема 21. Перкусія серця у дітей.	2	4	3	

Аускультация серця у дітей. Семіотика захворювань серцево-судинної системи.				
Змістовий модуль 12. Система травлення у дітей.				
Тема 22. Анатомо-фізіологічні особливості, методика травної системи у дітей. Тема 23. Семіотика уражень, додаткові методи дослідження органів травлення у дітей.	2	4	3	
Змістовий модуль 13. Система виділення у дітей.				
Тема 24-25. Анатомо-фізіологічні особливості, методика, семіотика уражень, додаткові методи дослідження системи органів виділення у дітей.	2	4	3	
Змістовий модуль 14. Ендокринна система у дітей.				
Тема 26-27. Анатомо-фізіологічні особливості, методика, семіотика уражень, додаткові методи дослідження ендокринної системи у дітей.	2	4	3	
Змістовий модуль 15. Імунна система та система крові у дітей.				
Тема 28. Анатомо-фізіологічні особливості, методика, семіотика імунної системи у дітей. Тема 29. Анатомо-фізіологічні особливості, методика, семіотика системи крові у дітей.	2	4	3	
Змістовий модуль 16. Обмін речовин у дітей.				
Тема 30. Енергетичний обмін у дітей. Тема 31. Білковий обмін у дітей. Тема 32. Вуглеводний обмін у дітей. Тема 33. Ліпідний обмін у дітей. Тема 34. Водно-електролітний та кислотно-лужний обмін у дітей. Тема 35. Вітаміни, їх значення для розвитку дитини.	-	-	4	
Змістовий модуль 17. Написання історії хвороби.				
Тема 36. Написання та захист історії хвороби.		4	3	
ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ	-	4	3	
Усього годин – 92	16	42	34	
Усього кредитів – 3,1				
УСЬОГО ГОДИН	30	70	50	

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№	ТЕМА	Кількість годин
Модуль 1: Розвиток дитини та дитяча нутріціологія		
1.	Педіатрія як наука про здорову і хвору дитину, її місце в системі загальної медицини. Принципи організації і методи лікувально-профілактичної допомоги дітям в Україні. Періоди дитячого віку, їх характеристика і особливості. Новонароджена дитина. Фізіологічні і перехідні стани періоду новонародженості.	2
2.	Фізичний дітей різних вікових груп. Принципи і методи оцінки розвитку дітей. Семіотика порушень фізичного розвитку дітей.	2
3.	Психомоторний розвиток дітей різних вікових груп. Принципи і методи оцінки розвитку дітей. Семіотика порушень психомоторного розвитку дітей.	2
4.	Особливості обміну речовин в дитячому віці. Природне вигодовування немовлят і його переваги. Режим і харчування жінки-годувальниці. Труднощі при годуванні груддю. Профілактика гіпогалакції і маститу. Правила і техніка вигодовування материнським молоком.	2
5.	Прикорм і корекція харчування. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях. Методи розрахунку добового об'єму їжі та режиму харчування. Особливості вигодовування недоношених новонароджених.	2
6.	Штучне вигодовування немовлят. Класифікація та характеристика молочних сумішей. Техніка штучного вигодовування і критерії оцінки його ефективності. Прикорм і корекція харчування при штучному вигодовуванні. Змішане вигодовування. Техніка і правила догодовування. Молочні суміші, які застосовуються для догодовування.	2
7.	Організація та принципи раціонального харчування здорових дітей, старших одного року. Організація та принципи раціонального харчування дітей шкільного віку та підлітків. Лікувальне харчування.	2
	РАЗОМ	14
Модуль 2: Анатомо-фізіологічні особливості, методика досліджень та семіотика захворювань у дітей.		
1.	Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи у дітей. Семіотика основних захворювань нервової системи у дітей.	2
2.	Морфологічні і функціональні особливості шкіри та її похідних у дітей. Особливості будови підшкірної клітковини. Загальна семіотика основних її змін. Семіотика захворювань шкіри і уражень підшкірної клітковини. Анатомо-фізіологічні особливості кістково-м'язової системи у дітей. Семіотика уражень і захворювань кістково-м'язової системи.	2
3.	АФО, методика клінічного обстеження органів дихання у дітей. Семіотика уражень (кашель, задишка та ін.) і основних захворювань органів дихання у дітей. Синдроми дихальних розладів і дихальної недостатності, основні клінічні прояви.	2
4.	Ембріогенез серцево-судинної системи і вроджені аномалії серця та судин. Особливості кровообігу у внутрішньоутробному періоді. Анатомо-фізіологічні особливості серця і судин у дитячому віці. Клінічні ознаки ураження серцево-судинної системи у дітей. Семіотика вроджених і набутих захворювань серця і судин у дітей. Особливості ЕКГ і ФКГ у здорових дітей різного віку.	2

5.	АФО, методика клінічного обстеження органів травлення (огляд, пальпація, перкусія, аускультация). Семіотика уражень органів травлення та основних захворювань у дітей. Абдомінальний синдром.	2
6.	АФО, методика обстеження і семіотика найбільш поширених захворювань сечової системи у дітей. Семіотика мікроскопічних змін сечового осаду (протеїн-, еритроцит-, лейкоцит- і циліндрурія та ін.). Синдром гострої і хронічної ниркової недостатності. Догляд за хворими з патологією сечової системи. Вікові особливості водного і мінерального обміну та кислотно-лужного стану організму у дітей. Порушення водно-мінерального обміну та клінічні прояви.	2
7.	Анатомо-фізіологічні особливості ендокринної системи у дітей. Семіотика синдромів гіпер- і гіпофункції окремих ендокринних залоз та захворювань ендокринної системи у дітей. Особливості нейроендокринної регуляції обмінних процесів та росту у дітей.	2
8.	Особливості системи крові у дітей різних вікових груп. Клініко-гематологічна семіотика основних синдромів (анемічний, гемолітичний, геморагічний та ін). Імунна система та особливості її функціонування у дітей. Поняття про імунодефіцити, класифікація та семіотика імунодефіцитних станів. Клініко-імунологічна семіотика ВІЛ-інфекції у дітей.	2
РАЗОМ		16
Кількість годин з дисципліни		30

10. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№	ТЕМА	Кількість годин
Модуль 1: Розвиток дитини та дитяча нутріціологія		
1.	Принципи організації і методи лікувально-профілактичної допомоги дітям в Україні. Структура дитячих лікувально-профілактичних закладів, особливості організації їх роботи.	2
2.	Періоди дитячого віку, їх характеристика і особливості.	2
3.	Новонароджена дитина. Фізіологічні і перехідні стани періоду новонародженості.	2
4.	Фізичний розвиток дітей	4
5.	Психомоторний розвиток дітей	4
6.	Особливості обміну речовин в дитячому віці. Природне вигодовування немовлят. Кількісний і якісний склад материнського молока. Методи розрахунку добового об'єму їжі та режиму харчування. Прикорм і корекція харчування. Добова потреба дитини в харчових інгредієнтах та енергії.	4
7.	Штучне вигодовування немовлят. Класифікація та характеристика молочних сумішей для штучного вигодовування немовлят. Техніка штучного вигодовування і критерії оцінки його ефективності. Прикорм і корекція харчування при штучному вигодовуванні.	2
8.	Змішане вигодовування. Контрольне зважування. Техніка і правила догодовування. Молочні суміші, які застосовуються для догодовування. Схеми змішаного вигодовування дітей першого року життя. Прикорм і корекція харчування. Добова потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при змішаному вигодовуванні.	2
9.	Організація та принципи раціонального харчування дітей різних вікових груп старше року. Організація та принципи лікувального харчування у	2

	дітей.	
10.	Підсумковий модульний контроль: практичної підготовки теоретичної підготовки	4
	РАЗОМ	28
Модуль 2: Анатомо-фізіологічні особливості, методика досліджень та семіотика захворювань у дітей		
1.	АФО нервової системи, методика клінічного неврологічного обстеження дітей. Семіотика основних захворювань нервової системи у дітей. Додаткові методи дослідження нервової системи у дітей. Особливості спинномозкової рідини у дітей та семіотика її змін при патології (при гнійних та серозних менінгітах, гідроцефалії та ін.). Догляд за дітьми з патологією нервової системи.	4
2.	АФО, методика дослідження шкіри і підшкірної клітковини у дітей. Семіотика уражень шкіри і підшкірної клітковини у дітей. Семіотика уражень шкіри і підшкірної клітковини. АФО, методика дослідження кісткової і м'язової систем. Семіотика уражень кісткової і м'язової систем.	6
3.	АФО, методика клінічного обстеження органів дихання у дітей. Семіотика уражень (кашель, задишка та ін.) і основних захворювань органів дихання у дітей. Синдроми дихальних розладів і дихальної недостатності, основні клінічні прояви.	4
4.	АФО, методика огляду, пальпації, перкусії та аускультатії серцево-судинної системи у дітей. Основні ознаки ураження серцево-судинної системи у дітей (ціаноз, брадикардія, тахікардія та ін.). Семіотика природжених і набутих захворювань серця та судин у дітей. Електрокардіографія, фонокардіографія, ехокардіографія.	4
5.	АФО, методика клінічного обстеження органів травлення (огляд, пальпація, перкусія, аускультатія). Семіотика уражень органів травлення та основних захворювань у дітей. Абдомінальний синдром.	4
6.	АФО, методика обстеження і семіотика найбільш поширених захворювань сечової системи у дітей. Семіотика мікроскопічних змін сечового осаду (протейн-, еритроцит-, лейкоцит- і циліндрурія та ін.). Синдром гострої і хронічної ниркової недостатності. Догляд за хворими з патологією сечової системи.	4
7.	АФО, методика обстеження ендокринних залоз. Семіотика синдромів гіпер- і гіпофункції окремих ендокринних залоз та захворювань ендокринної системи у дітей.	4
8.	АФО системи крові у дітей різних вікових груп. Методи клініко-лабораторного обстеження дітей з ураженням системи крові. Клініко-гематологічна семіотика основних синдромів (анемічний, гемолітичний, геморагічний та ін.) та захворювань системи крові у дітей. Лабораторні методи дослідження функціонального стану органів та систем дитячого організму. Правила і техніка взяття матеріалу для дослідження. АФО імунної системи у дітей різних вікових груп. Методи діагностики імунodefіцитів у дітей.	4
9.	Написання історії хвороби дитини	4
10.	Підсумковий модульний контроль: практичної підготовки теоретичної підготовки	4
	РАЗОМ	42
	РАЗОМ кількість годин практичних занять з дисципліни, в тому числі:	70

підсумковий модульний контроль 2-ох модулів дисципліни	8
--	---

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№	ТЕМА	Кількість годин	Види контролю
Модуль 1: Розвиток дитини та дитяча нутріціологія			
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.	7	Поточний
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять: Поняття про здоров'я дітей, критерії його оцінки та групи здоров'я. Обсяг і форми роботи лікаря-педіатра. Організація санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режимів. Госпіталізація хворих до дитячої лікарні і специфіка роботи дитячих відділень. Диспансерне спостереження і реабілітація дітей в умовах поліклініки. Санітарно-освітня робота в педіатричній практиці. Основні статистичні показники діяльності дитячих лікувально-профілактичних закладів (смертність немовлят, летальність та ін.). Етика і деонтологія в клінічній педіатрії. Особливості вигодовування недоношених новонароджених. Поняття про “вільне вигодовування”, його форми і показання до призначення.	7	Підсумковий
3.	Підготовка до підсумкового модульного контролю	2	Підсумковий
РАЗОМ		16	
Модуль 2: Анатомо-фізіологічні особливості, методика досліджень та семіотика захворювань у дітей			
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	24	Поточний
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять: Енергетичний обмін у дітей Білковий обмін у дітей Вуглеводний обмін у дітей Ліпідний обмін у дітей Водно-електролітний та кислотно-лужний обмін у дітей Вітаміни, їх значення для розвитку дитини	4	Підсумковий
3.	Написання історії хвороби	3	Підсумковий
4.	Підготовка до підсумкового модульного контролю	3	Підсумковий
РАЗОМ		34	
РАЗОМ СРС з дисципліни, в тому числі підготовки до підсумкового модульного контролю		50 5	

12. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

- ~ доповідь реферату на практичному занятті;
- ~ доповідь на клінічних конференціях у відділеннях клінічної бази кафедри;
- ~ участь у роботі студентського гуртка;
- ~ проведення студентської наукової роботи та опублікування її результатів;

- ~ участь у олімпіадах з дисципліни;
- ~ підготовка електронних матеріалів для поповнення навчальних баз.

13. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 1: Розвиток дитини та дитяча нутріціологія

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ:

1. Принципи організації та методи надання медико-профілактичної допомоги дітям в Україні.
2. Структура дитячих лікувально-профілактичних закладів, особливості організації їх роботи.
3. Організація санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режимів.
4. Обсяг і форми роботи лікаря-педіатра.
5. Динамічне спостереження і реабілітація дітей в умовах поліклініки.
6. Санітарно-освітня робота в педіатричній практиці.
7. Поняття про здоров'я дітей, критерії його оцінки та групи здоров'я. Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці.
8. Основні статистичні показники діяльності дитячих лікувально-профілактичних закладів (смертність немовлят, летальність тощо).
9. Основні історичні етапи розвитку педіатрії в Україні.
10. Періоди дитячого віку, їх характеристика і особливості патології в різні періоди дитинства. Скорочення нерівності, забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат.
11. Анамнез, особливості збору анамнезу у дітей.
12. Загальний огляд здорових і хворих дітей. Критерії оцінки загального стану хворих дітей. Специфіка обстеження важко хворих дітей з обмеженим прогнозом життя. Особливості використання морально-деонтологічних принципів в контексті невиліковного захворювання.
13. Новонароджена дитина. Фізіологічні, рубіжні та патологічні стани в періоді новонародженості.
14. Поняття про зрілість новонародженого.
15. Первинний туалет і патронаж новонародженого.
16. Ознаки недоношеності, класифікація недоношених.
17. Особливості стану функціональних систем у недоношеної дитини.
18. Фізичний розвиток дітей різних вікових груп.
19. Поняття про акселерацію розвитку дітей, основні гіпотези і механізми акселерації.
20. Семіотика порушень фізичного розвитку дітей.
21. Нервово-психічний розвиток дітей різного віку. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх.
22. Семіотика порушень нервово-психічного розвитку дітей.
23. Переваги природного вигодовування.
24. Значення годування груддю для здоров'я дитини і матері. Природне вигодовування немовлят, як спосіб подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування дитини раннього віку.
25. Кількісний і якісний склад материнського молока.
26. Імунобіологічна роль материнського молока.
27. Методи розрахунку добового об'єму їжі та режиму харчування.
28. Прикорм і корекція харчування дітей, які перебувають на природному вигодовуванні.
29. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при природному вигодовуванні.
30. Особливості вигодовування недоношених новонароджених.

31. Поняття про “вільне вигодовування”, його форми і показання до призначення.
32. Поняття штучного вигодовування немовлят.
33. Класифікація та характеристика молочних сумішей для штучного вигодовування немовлят.
34. Техніка штучного вигодовування і критерії оцінки його ефективності.
35. Прикорм і корекція харчування при штучному вигодовуванні.
36. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при штучному вигодовуванні.
37. Режим і харчування жінки-годувальниці. Труднощі при годуванні груддю.
38. Форми і ступені гіпогалакції (первинна, вторинна, рання і пізня). Профілактика гіпогалакції і маститу.
39. Змішане вигодовування. Техніка і правила догодовування.
40. Схема змішаного вигодовування дітей першого року життя. Прикорм і корекція харчування.
41. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при змішаному вигодовуванні.
42. Організація та принципи раціонального харчування здорових дітей, старших одного року (ранній дитячий вік та дошкільний вік).
43. Потреба дітей старших одного року (ранній дитячий вік та дошкільний вік) в білках, жирах, вуглеводах та калоріях.
44. Організація та принципи раціонального харчування дітей шкільного віку та підлітків.
45. Лікувальне харчування.

Методи контролю – усне опитування, вирішення тестів

Модуль 2: Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження та семіотика захворювань у дітей

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ:

1. Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи у дітей.
2. Типи вищої нервової діяльності і фазові стани у дітей та їх значення для виховання.
3. Семіотика основних синдромів (менінгеальний, енцефалітичний, судомний та ін.) та захворювань нервової системи у дітей (гідроцефалія, дитячий церебральний параліч та ін.).
4. Особливості спинномозкової рідини у дітей та семіотика її змін при патології (при гнійних та серозних менінгітах, гідроцефалії та ін.).
5. Морфологічні і функціональні особливості шкіри та її похідних у дітей. Особливості будови підшкірної клітковини.
6. Первинні та вторинні елементи висипки на шкірі. Семіотика алергічного діатезу, гнійно-септичних уражень шкіри та ін. Семіотика уражень підшкірної клітковини.
7. Анатомо-фізіологічні особливості м'язової системи (гіпотрофія, атрофія, гіпотонія, гіпертонія, гіперкінез, параліч та ін.).
8. Анатомо-фізіологічні особливості кісткової системи у дітей.
9. Семіотика уражень кісткової системи у дітей. Основні прояви рахіту, сколіозу, природженого вивиху кульшового суглоба та ін.
10. Анатомо-фізіологічні особливості системи дихання у дітей.
11. Семіотика уражень (кашель, задишка та ін.) і основних захворювань органів дихання.
12. Синдроми дихальних розладів і дихальної недостатності, бронхо-обструктивний синдром, основні клінічні прояви.
13. Анатомо-фізіологічні особливості серця і судин у дитячому віці.
14. Особливості кровообігу у внутрішньоутробному періоді.
15. Основні ознаки ураження серцево-судинної системи у дітей (ціаноз, брадикардія, тахікардія та ін.).
16. Семіотика природжених і набутих захворювань серця і судин у дітей (природжені вади серця, ендокардит, міокардит, перикардит, панкардит та ін.).
17. Вікові анатомо-фізіологічні особливості системи травлення у дітей.

18. Семіотика уражень органів травлення та основних захворювань (пілороспазм, пілоростеноз, гастрит, виразкова хвороба, холецистит, дискінезія жовчних шляхів та ін.) у дітей.

19. Абдомінальний синдром.

20. Синдром недостатності функції печінки.

21. Анатомо-фізіологічні особливості органів сечової системи у дитячому віці.

22. Семіотика найбільш частих захворювань сечової системи у дітей (пієлонефрит, гломерулонефрит, цистит та ін.).

23. Синдром гострої і хронічної ниркової недостатності.

24. Семіотика мікроскопічних змін сечового осаду (протеїн-, еритроцит-, лейкоцит- і циліндрурія та ін.).

25. Анатомо-фізіологічні особливості ендокринної системи у дітей.

26. Семіотика синдромів гіпер- і гіпофункції окремих ендокринних залоз та захворювань ендокринної системи у дітей.

27. Особливості системи крові у дітей різних вікових груп. Мієлограма у дітей.

28. Клініко-гематологічна семіотика основних синдромів (анемічний, гемолітичний, геморагічний та ін.) та захворювань системи крові у дітей.

29. Імунна система та особливості її функціонування у дітей.

30. Особливості функціонування імунної системи у новонароджених та дітей інших вікових груп.

31. Поняття про імунодефіцити.

32. Класифікація та семіотика імунодефіцитних станів.

33. Закономірності вікових змін енергетичного обміну у дітей. Особливості нейроендокринної регуляції обмінних процесів у дітей. Загальні уявлення про хвороби обміну речовин.

34. Особливості білкового обміну та семіотика його порушень у дітей.

35. Особливості вуглеводного обміну та семіотика його порушень у дитячому віці.

36. Особливості ліпідного обміну та семіотика його порушень у дітей.

37. Вікові особливості водного і мінерального обмінів у дітей. Порушення водно-мінерального обмінів у дітей. Порушення водно-мінерального обміну та клінічні прояви.

38. Особливості кислотно-лужного стану організму у дітей різного віку.

39. Вітаміни, їх значення для розвитку дитини. Значення вітамінів для обмінних процесів дитячого організму.

40. Семіотика гіпо- та гіпервітамінозів у дітей.

41. Тепловий баланс дитячого організму. Особливості термогенезу і терморегуляції у дитячому віці.

42. Семіотика гіпо- та гіпертермій у дітей різного віку.

43. Особливості збору анамнезу у дітей.

44. Оцінка загального стану дитини.

45. Інтерпретація результатів лабораторних та інструментальних досліджень.

46. Семіотика захворювань конкретних систем.

Методи контролю – усне опитування, вирішення тестів.

14. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 1: Розвиток дитини та дитяча нутріціологія

ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ:

1. Аналізувати основні статистичні показники діяльності лікувально-профілактичних закладів.

2. Аналізувати особливості різних періодів дитячого віку.

3. Вимірювати основні параметри тіла дитини (масу, зріст, окружності голови, грудей, стегна, гомілки, плеча).

4. Вираховувати антропометричні індекси.

5. Вираховувати належні показники фізичного розвитку за центильними таблицями.
6. Визначати основні критерії та показники психомоторного розвитку дітей різного віку.
7. Скласти раціон харчування здоровій дитині першого року життя.
8. Провести контрольне годування дитини першого року життя.

Методи контролю – індивідуальний контроль, демонстрація навичок, вирішення тестів, типових задач.

ПРОФЕСІЙНІ ВМІННЯ:

1. Оцінювати фізичний розвиток на основі отриманих даних.
2. Трактувати виявлені зміни у новонародженої дитини на основі знання анатомо-фізіологічних особливостей
3. Оцінювати психомоторний розвиток дитини 1-го року життя.
4. Виявляти в анамнезі чинники, що впливають на зміни в психомоторному розвитку дитини.
5. Скласти раціон харчування здоровій та хворій дитині всіх вікових періодів розвитку.

Методи контролю – вирішення системи нетипових задач.

Модуль 2: Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження та семіотика захворювань у дітей

ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ:

1. Володіння особливостями методики дослідження шкіри і підшкірної клітковини, кісткової і м'язової систем у дітей.
2. Оволодіння методом безпосередньої перкусії.
3. Визначення відносних та абсолютних меж серця у дітей і їх оцінка залежно від віку.
4. Визначати пульс та артеріальний тиск у дітей, оцінювати їх залежно від віку.
5. Визначати нижні межі легень у дітей, оцінювати їх залежно від віку.
6. Визначати частоту дихання у дітей, оцінювати її залежно від віку.
7. Пальпувати печінку, селезінку і відрізки кишок у дітей.
8. Пальпувати нирки, сечовий міхур, визначати симптом Пастернацького у дітей.
9. Оцінювати результати аналізу крові у здорових дітей різного віку.
10. Визначати симптоми ураження мозкових оболонок у дітей.
11. Оцінювати статевий розвиток дитини.

Методи контролю – індивідуальний контроль, демонстрація навичок, вирішення тестів, типових задач.

ПРОФЕСІЙНІ ВМІННЯ:

1. Оволодіння методикою суб'єктивного та об'єктивного обстеження пацієнта.
2. Трактувати виявлені зміни у діагностичному мінімумі додаткових методів дослідження пацієнта.

Методи контролю – індивідуальний контроль, демонстрація навичок, вирішення тестів, типових задач, вирішення системи нетипових задач.

15. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Протягом вивчення дисципліни всі види діяльності студента підлягають контролю, як поточному (на кожному занятті), так і підсумковому (під час контрольних заходів).

Модульний контроль – це діагностика засвоєння студентом матеріалу модулю (залікового кредиту).

Початковий контроль знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає в себе перевірку знань теоретичного та практичного матеріалу, який вивчався на попередніх курсах, що проводиться методом фронтального усного опитування, або написання контрольних робіт, для чого використовуються питання для контрольних робіт.

Поточний контроль знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає перевірку знань теоретичного матеріалу та контроль оволодіння практичними навичками, які передбачені методичними розробками занять з відповідних тем. Перевірка знань студентів здійснюється за допомогою усного фронтального опитування, вирішування тестових завдань різного ступеня важкості, розв'язування типових та нетипових

ситуаційних задач, а також під час перевірки правильності виконання лабораторно-дослідницьких завдань.

Проміжний контроль знань студентів проводиться під час проведення підсумкових контрольних робіт під час останнього заняття змістовного модуля.

Оцінка за модуль визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні кожного модуля (залікового кредиту) – 200, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів (60%), за результатами модульного підсумкового контролю – 80 балів (40%).

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється на останньому практичному занятті після завершення модуля у формі підсумкового модульного контролю. У студентів з'ясовують знання теоретичного матеріалу (згідно переліку питань). Поряд з цим студенти виконують практичну роботу, що додається до білета та розв'язують ситуаційні завдання, що також враховується при оцінюванні їх знань.

Підсумковий модульний контроль (ПМК) здійснюється після завершення вивчення усіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та одержали на них позитивні оцінки («5», «4», «3»), а також при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання підсумкового модульного контролю, становить 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав *не менше 50 балів*.

Таким чином, частки результатів оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового модульного контролю становлять відповідно 60% та 40%.

16. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Під час оцінювання засвоєння кожної теми студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної навчальної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми.

Студент повинен отримати оцінку з кожної теми. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем.

При засвоєнні кожної теми модуля за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною традиційною шкалою, які потім конвертуються у бали в залежності від тем у модулі. В програмі була застосована така система традиційної системи оцінки у бали:

Традиційна оцінка	Конвертація у бали		
	Модуль 1 Змістових модулів 3 (№№ 1-7)	Модуль 2	
		Змістових модулів 10 (№№ 8-17)	ІДРС
“5”	10	6	6
“4”	8	5	
“3”	6	4	
“2”	0	0	0

Максимальна кількість, яку може набрати студент при вивченні модуля, дорівнює 120 балам. Вона вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці “5”, на кількість тем у модулі з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці “3”, на кількість тем у модулі.

Бали за індивідуальну роботу студента (ІДРС – передбачена програмою тільки при вивченні тематики модуля 2) нараховуються студентові за успішно виконанні завдання згідно переліку. Кількість балів за ІДРС за модуль №2 – 6 балів. Вони додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ПРИСВОЮВАНИХ СТУДЕНТАМ

№ за порядком	Модуль 1 (поточна навчальна діяльність)	Максимальна кількість балів
	Змістовий модуль 1	
1.	Тема 1	10
	Змістовий модуль 2	
2.	Тема 2	10
3.	Тема 3	10
	Змістовий модуль 3	
4.	Тема 4	10
5.	Тема 5	10
6.	Тема 6	10
7.	Тема 7	10
	Змістовий модуль 4	
8.	Тема 8	10
9.	Тема 9	10
	Змістовий модуль 5	
10.	Тема 10	10
	Змістовий модуль 6	
11.	Тема 11	10
	Змістовий модуль 7	
12.	Тема 12	10
	Разом змістові модулі	120
Підсумковий модульний контроль:		80
практичної підготовки		
теоретичної підготовки		
РАЗОМ сума балів		200

№	Модуль 2 (поточна навчальна діяльність)	Максимальна кількість балів
	Змістовий модуль 8	
1.	Тема 13	6
2.	Тема 14	6
	Змістовий модуль 9	
3.	Тема 15	6
4.	Тема 16	6
5.	Тема 17	6
	Змістовий модуль 10	
6.	Тема 18	6
7.	Тема 19	6
	Змістовий модуль 11	
8.	Тема 20	6
9.	Тема 21	6
	Змістовий модуль 12	
10.	Тема 22	6
11.	Тема 23	6
	Змістовий модуль 13	
12.	Тема 24	6
13.	Тема 25	6
	Змістовий модуль 14	
14.	Тема 26	6
15.	Тема 27	6
	Змістовий модуль 15	
16.	Тема 28	6
17.	Тема 29	6
	Змістовий модуль 17	
18.	Тема 36.1	6
19.	Тема 36.2	6
	ІДРС	6
	Разом змістові модулі	120
Підсумковий модульний контроль:		80
практичної підготовки		
теоретичної підготовки		
РАЗОМ сума балів		200

ПРИКЛАД ПІДРАХУНКУ БАЛІВ ЗА ПОТОЧНУ НАВЧАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА (МОДУЛЬ 2)

При засвоєнні кожної теми модуля 2 за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною традиційною шкалою, які потім конвертуються у бали в залежності від тем у модулі (+ 6 балів ІДРС).

17. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

17.1. Базова

1. Пропедевтична педіатрія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закладів / В.Г.Майданник, В.Г.Бурлай, О.З.Гнатейко [та ін.]; за ред. проф. В.Г.Майданника. - Вінниця: Нова книга, 2018. – 880 с.: іл.
2. Ріст і розвиток дитини/ Під ред. Ю.М. Нечитайло. – Чернівці, БДМУ, 2022. – 64 с, іл.
3. Нечитайло Ю.М. Нутріціологія дитячого віку (Навчальний посібник) 4 видання, доп. – Чернівці: БДМУ, 2021. – 72 с., іл.

17.2. Допоміжна

1. ЕКГ у дітей в нормі та при патології: клінічні випадки [електронний навчальний посібник] / В.В. Безрук, Ю.М. Нечитайло – 2-ге вид., випр. та допов. – Чернівці: БДМУ, 2023. – 133 с., іл. ISBN 978-617-519-026-5
2. Нечитайло Ю.М. Дихальна система у дітей. (Навчальний посібник) 4 видання, доп. – Чернівці: БДМУ, 2021. – 52 с., іл.
3. Нечитайло Ю.М. Ендокринна система дитини: навчальний посібник. – Чернівці: БДМУ, 2021.- 56 с., іл.
4. Нечитайло Ю.М. Покрови тіла та опорно-руховий апарат у дітей. – III видання, переробл. та доп. – Чернівці: БДМУ, 2021. – 56 с., іл.
5. Нечитайло Ю.М. Серцево-судина система у дітей. (Навчальний посібник) Чернівці: БДМУ, 2021 – 54 с.
6. Нечитайло Ю.М., Ковтюк Н.І. Нервова система у дітей. – Чернівці, БДМУ, 2021 – 64с.
7. Нечитайло Ю.М., Попелюк Н.О. Травна система у дітей. (Навчальний посібник), Чернівці: БДМУ, 2021, 68 с., іл.
8. Система крові та імунна система дитини: референтні значення та зміни при патології [електронний навчальний посібник] / В.В. Безрук, Ю.М. Нечитайло, Т.І. Доманчук – 2-ге вид., випр. та допов. – Чернівці: БДМУ, 2024. – 133 с., іл. ISBN 978-617-519-074-6
9. Robert Kliegman, Richard Behrman, Hal Jenson, Bonita Stanton. Nelson textbook of Pediatrics. 18th Edition – Elsevier, 2020. – 3200 p.

17.3. Інформаційні ресурси

1. <http://moz.gov.ua/ua/portal/>
2. <http://moodle.bsmu.edu.ua>
3. <http://medlib.bsmu.edu.ua>
4. <http://www.bsmu.edu.ua/uk/edu/220-navchalna-literatura>

18. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. Нечитайло Ю.М., завідувач кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини, д.мед.н., професор;
2. Безрук В.В., професор закладу вищої освіти кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини, д.мед.н., професор.